

ט"ז פסח 2010 שנה 3 ע"ה

חזר הזונה

קרב בית קשת

קיבוץ בית קשת היה ראשון הקיבוצים שהקימו יוצאי הפלמ"ח. הוא עלה על הקרקע ב-15 באוגוסט 1944.

- ❖ עם תחילת מלחמת העצמאות הוחמר מצב הביטחון בגליל התחתון.
- ❖ ב-19 בינואר 1948 נרצח דב זליגמן, חבר קיבוץ עין דור בעת עבודתו בשדה. לאחר מכן החלו התנכלויות לתחבורה היהודית ופיצוץ גשרים, בהם הגשר על ודי שרר (נחל תבור) ליד צומת דבוריה. מכוניות היהודים נאלצו לצאת בשיירות בלווי משמרות נעים של נוטרים. הוחלט לצאת למתקפה על מפקדות הכנופיה.
- ❖ אנשי שבט ערב א זביח (הזביחים) היו בדואים שהתיישבו בגליל התחתון בסוף המאה ה-19 והיו עוינים ליישוב היהודי. ממשלת המנדט בנתה להם בתים והם התיישבו על הגבעות מעל בית קשת (כיום אזור יער בית קשת). אנשי בית קשת נהגו לשלוח סיורים לעבר גבעת שהב, מקומו הנוכחי של הקיבוץ.
- ❖ ב-7 בפברואר 1948 יצא כוח של 70 לוחמים מגדוד "ברק" של חטיבת גולני וממחלקת לוחמים מקיבוץ בית קשת, לעבר עין מאהל. הלוחמים פרצו למקום בהפתעה ופוצצו את מפקדתו של "מקס" (כינויו של המפקד הגרמני שחבר לבדואים ופיקד על המקום. בקרב נהרגו 10 ערבים. זו הייתה הפעולה הגדולה הראשונה באזור, והצלחתה ללא נפגעים עודדה לצאת לפעולות נוספות.
- ❖ ב-11 במרץ 1948 ערך כוח של חטיבת גולני פשיטה על כפר כנא כדי לפגוע במפקדתו של אבו איברהים. הערבים היו מוכנים והכוח נתגלה עם ההתקפה ונאלץ לסגת.

סיפור הקרב

- ❖ ב-16 במרץ 1948 יצאה מבית קשת כיתה של שמונה סיירים בפיקודו של עלי בן צבי (בנו של הנשיא לעתיד יצחק בן צבי) לסייר בגבעת שהב. בהגיעם למקום נפתחה עליהם אש תופת מכל הצדדים על ידי מארב מתוכנן של הזביחים. הם הצליחו להשיב אש ולפגוע באחדים מהתוקפים אבל רק ניצול אחד הצליח להימלט ולהגיע לשער הקיבוץ ושם התמוטט.
- ❖ מיד אורגן כוח גדול מגדוד "ברק" של חטיבת גולני, בנסיון להגיע לגבעת שהב ולחלץ את הגופות. הקרב סער כל אותו יום. הגשם השוטף הפריע ללוחמים ובסוף היום הם נאלצו לסגת כשהם סובלים משלושה הרוגים ופצועים רבים. הגופות עדיין נשארו אצל הזביחים.

אחוז שחן – ספינת הזגל התנועתית

ט"ז פסח 2010 שנה 3 ע"ה

חזר הזונה

- ❖ בהשתדלותו של מנהל בית הספר החקלאי כדורי ובחסות הבריטים הוחזרו הגופות לאחר שהושחתו על ידי הזביחים. הם נקברו בקבר אחים בבית קשת. אבל כבד ירד על הקיבוץ שאיבד שליט מחבריו. הטרגדיה במקרה זה התעצמה לנוכח העובדה שעלי בן צבי נהרג ערב חתונתו. (ארוסתו, לימים המחזאית והבמאית פנינה גרי כתבה וביימה הצגת יחיד בשם "סיפור אהבה ארץ ישראלי" המבוסס על סיפור אהבתה לעלי).
 - ❖ לקראת יום הפלישה הממשמש ובא הוחלט לפתוח במבצע להשתלטות על האזור ולהפטר מהזביחים. המשימה הוטלה על גדוד ברק של חטיבת גולני ויחידה של בני מושבות הגליל התחתון.
 - ❖ אור ליום 6 במאי 1948 פתחו הכוחות בהסתערות על סגרה הערבית (א-שג'רה). הכפר נכבש בקלות והכוחות שהתבססו בו עמדו כל אותו יום בהצלחה נגד התקפות נגד מכיוון כפר כנא וטורען. כוח אחר תקף את כפר הזביחים. הכפר נכבש תוך זמן קצר ותושביו גורשו כשהם משאירים 60 הרוגים.
 - ❖ חלק מהלוחמים היהודים החלו לשוטט בבקתות לשם ביזה במקום להתארגן ולהתבסס בשטח למול התקפה נגדית. תוך זמן קצר החלה התקפת נגד חזקה על ידי הזביחים שחזרו, ואליהם הצטרפו כוחות מעין מאהל ודבוריה. הערבים מצאו את היהודים מפוזרים ובלתי מוכנים. השטח הוצף באש מהגבעות הסמוכות. מטוס הוזעק נגד הכוחות הערבים המתקדמים לעבר בית קשת. בקרב זה נפלו 18 לוחמים ונפצעו רבים. מפקד גולני נחום גולן כתב כי "שעות אלה היו דוגמה קלאסית להפיכת ניצחון למפלה כתוצאה מאי ניצול ההצלחה הראשונית".
- למרות ניצחונם זה נטשו הזביחים את המקום מחמת פחדם מנקמת היהודים ועברו לעבר הירדן. בני משפחת שיבלי, שהיו אריסים אצל הזביחים נשארו במקום על פי הסכם מוקדם עם ההגנה והועברו למקום בו הם יושבים כיום, שבלי - אום אל-גנם.

קטע מראיון עם משה כלפון חבר בית קשת

מראה הגופות היה קשה. הן עברו התעללות, לא כולן היו שלמות. "לא רציתי שההורים יחוו את המראה הקשה", מספר כלפון, "אבל עמרם, אחיו של עלי בן צבי, דחף אותי, רכן אל הגופה וגזר תלתל משערות אחיו". כואבים וטעונים כרו חברי המשק את הבורות בבית קברות ארעי. ביקשו מכלפון שיספיד. בדרכו להכין את ההספד פגש בכיר מפי"א שאמר לו: "קח את החבר'ה, תעברו עוד היום לכפר-תבור. הכנו לכם בתים מאבן. כאן הכול צריפים מפח ועץ. הם יהרגו אתכם". כלפון נדהם: "הארונות מונחים לפניי, הבורות נחפרו, כולם שפופים וכואבים וזה בא ומציע להתפנות. אמרתי לו: לא!", משתנק קולו של כלפון גם היום, "נשארנו בהיאחזות. 17 בחורים, 25 בחורות ושלושה תינוקות".